

Тематичний розділ: Вища школа

Т.О. Кириченко

кандидат економічних наук

старший викладач кафедри іноземних мов

Сумський національний аграрний університет

Т. М. Рідель

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов

Сумський національний аграрний університет

**ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ**

Статтю присвячено розгляду різних підходів до організації індивідуальної роботи студентів з використанням інформаційних технологій та ролі індивідуальної роботи студентів у процесі вивчення мови. Виявлено, що індивідуальна робота студентів є досить гнучким процесом і передбачає такі заходи як : вирішення практичних завдань різного рівня складності, практикуми; робота з різними джерелами інформації та написання нарисів, доповідей, конспектів. Зроблено висновок, що інформаційні технології можуть бути потужним інструментом для кожного, хто хоче вивчати іноземні мови за допомогою індивідуальної роботи, та є ефективним засобом для розширення творчого потенціалу студентів. Визначено переваги інформаційних технологій в освіті та їх використання в організації індивідуальної роботи студентів. Застосування Інтернет-ресурсів, спеціального комп'ютерного програмного

забезпечення, електронних енциклопедій та словників, соціальних мереж, інтерактивних додатків були проаналізовані як найефективніший засіб для організації індивідуальної роботи студентів у процесі вивчення мови. В статті визначені умови за яких індивідуальна робота студентів матиме позитивний ефект на процес вивчення іноземної мови, набуття професійних іншомовних компетентностей. В ході дослідження було визначено, що правильно організований процес навчання з методичної точки зору, застосування сучасних технологій на заняттях стимулюватиме студентів до вивчення та активного використання іноземної мови, сприятиме розвитку індивідуальних пізнавальних здібностей при вирішенні поставлених завдань, формуватиме навички творчого мислення та розширюватиме професійні можливості, забезпечуватиме міжкультурний контекст спілкування. Комп'ютеризація, використання ІТ є факторами оптимізації індивідуальної роботи студента в процесі вивчення іноземної мови. Сучасні технології забезпечують доступ всіх охочих до навчальних сайтів, електронних словників і підручників, навчально-методичних комплексів. В статті визначається важливість ролі викладача, який в процесі навчання розвиває у студентів навички самоорганізації, навчальні компетенції, супроводжує всі етапи самостійної роботи.

Ключові слова: індивідуальна робота, англійська мова, Інтернет, ресурс, технологія

Постановка проблеми. В умовах сьогодення твердження, що вивчення іноземної мови студентами вищої школи являє собою ключовий момент у професійній підготовці майбутнього спеціаліста. Конкурентним на ринку праці може бути лише той спеціаліст, який має навички іншомовного спілкування. Звичайно, на таких спеціалістів є великий попит, адже в умовах міжнародного співробітництва, у створенні великої кількості транснаціональних компаній, в умовах розвитку аграрного бізнесу роботодавець буде надавати перевагу фахівцю зі знанням іноземної мови. В той же час, є загальновідомим той факт, що не завжди студент може оволодіти іноземною мовою на належному рівні. Введення

обов'язкового ЗНО при вступі до магістратури, можливість закордонних стажувань, перспектива кар'єрного зростання, мобільність – все це фактори які спонукають до активізації процесу вивчення іноземної мови. Однак, поряд з цим, є проблема у скороченні навчальних годин у вищій школі з цього предмету, одночасно збільшується кількість годин, які відведені для самостійної роботи. Для того, щоб навчити студена навичкам самостійної роботи при вивченні іноземної мови, необхідним є процес активізації індивідуальної роботи під час занять, тому ця проблема є актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі організації самостійної роботи студентів присвячено багато праць як вітчизняних так і зарубіжних науковців. Але перш за все варто визначитися з теоретичною основою, з визначенням таких понять як «самоосвіта» та «самостійна робота». У педагогічному словнику С.У. Гончаренко надане визначення самоосвіти, як освіти, яка набувається у процесі самостійної роботи...і є невід'ємною частиною систематичного навчання в стаціонарних закладах, сприяючи поглибленню, розширенню і більш міцному засвоєнню знань. [1,с.296]. Самостійна навчальна роботу учнів трактується як різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється на навчальних заняттях під керівництвом вчителя, однак без його безпосередньої участі. Реалізація цих настанов вимагає від учнів активної розумової діяльності, самостійного виконання різних пізнавальних завдань, застосування раніше засвоєних знань. [с.297]. Різні аспекти самостійної роботи студентів знайшли своє відображення у роботах багатьох учених і методистів: А. М. Алексюка, В. І. Бурака, В. А. Козакова, О. Г. Мороза. [2, с.11; 3, с.270]. Науковий та педагогічні принципи індивідуальної роботи були розроблені українськими вченими: С. Архангельським, М. Нікітіним, Н. Ничкало. В. М. Жуковський та К. В. Сімак у своїй праці порушують питання спонукання студентів до самостійності, пропонуючи застосування таких підходів, як системний, комунікативний, особистісний, культурологічний [4, с.142]. Дослідники наголошують про важливість самостійної роботи студента не лише з погляду

оволодіння комунікативними навичками, але і для формування навичок для подальшої діяльності – наукової та професійної[4, с.142].

Мета статті: головною метою цієї роботи є визначення особливостей організації самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови, шляхи її активізації для отримання ефективного результату та набуття іншомовних компетентностей.

Виклад основного матеріалу. Інтенсифікація процесу навчання та пошук нових та більш ефективних його форм може бути виходом із ситуації що складається зараз. Варто відмітити протиріччя між індивідуальним характером оволодіння іноземною мовою та масовістю освіти. Поділ студентів на підгрупи безумовно має позитивний ефект на якість опанування іноземною мовою. Формування підгруп з врахування підготовки студентів з іноземної мови, розробка та імплементація в освітній процес різнорівневих підручників та складених на їх основі програм, допомогло б вдосконалити процес вивчення іноземної мови у вищому навчальному закладі та сформувати ту більшість студентів, яка зможе продовжити навчання в магістратурі, займатися науковою діяльністю. Такі суб'єктивні характеристики як працездатність, мотивація, індивідуальний стиль діяльності, певні та специфічні особливості студента іноді можуть залишатися поза увагою викладача. [5, с.148].

Навчання іноземній мові у вищих навчальних закладах відбувається переважно тільки на 1 курсі для здобувачів освітнього рівня бакалавр та на першому році навчання в магістратурі. Одночасно воно є обмеженим у годинному ресурсі, так як навчальний план включає невелику кількість аудиторних занять і все більше годин виноситься для самостійної роботи студента. В таких умовах викладач не є єдиним джерелом знань, що виконує функції спрямування, коригування та контролю при навчанні іноземній мові. В даній ситуації варто звернути увагу на значення та застосування інформаційних технологій (ІТ) при вивченні іноземної мови. ІТ не обмежують процес навчання у часі, просторі та надають безмежні можливості для диференціації навчання іноземним мовам. Це сприяє інтенсифікації процесу навчання та стане важелем для виведення цього

процесу на більш високий рівень. Сучасні інформаційно- комунікативні технології містять у собі значний дидактичний потенціал. Найбільш важливими є: багаторівневність інформаційно-комунікативних технологій (наявність у інтернет-просторі матеріалу який може відповідати різним рівням складності, матиме різний характер інформативності); можливість створення персональної зони користувача(студента) - це може бути сторінка в соціальних мережах (Інстаграм, Фейсбук), блоги; організація співпраці (можливість працювати над спільним контентом); створення індивідуальної освітньої траєкторії.

При застосуванні диференційного підходу у навчанні, варто розглянути загальнодоступні онлайн сервіси. Сучасна молодь майже не уявляє своє життя без соціальних мереж. Блоги та форуми можуть мати двосторонній характер, так як дозволяють студентам бути креативними та створювати власний контент так і виступати в ролі реципієнтів – користуватися іншомовним контентом. Звичайно, він може бути різного змісту та формату – пісні (аудіо), ролики (відео), текст та фото. Подкасти з'явилися з розвитком інтернет-технологій і являють собою аналог радіопередач, які можна слухати як онлайн так і завантажувати на свої пристрої. Подкасти також виступають у ролі сервісів, які надають можливість користувачам самим створювати аудіо- та відео- файли, завантажувати їх для прослуховування та перегляду. Такі файли є прекрасним ресурсом для розвитку іншомовних комунікативних навичок. Робота з таким матеріалом може бути використана студентами з різним рівнем підготовки, на різних етапах навчання, частіше в індивідуальній роботі. Найпопулярнішими подкастами, які широко застосовуються при вивченні іноземних мов є: The English We Speak, Elementary Podcasts by the British Council, Splendid Speaking Better at English, Voice of America , Learning English, Business English Pod Clips, ESL Podcast, ESL Pod, Luke's English Podcast. Перевагою подкастів є те, що в навчальному процесі вони можуть бути як засобом навчання так і кінцевим продуктом. Як перевагу, варто відмітити мобільність подкастів, адже студенти можуть завантажувати та слухати їх улюбий зручний час та у зручному місці. Всі згадані вище сервіси додають гнучкості у поєднанні індивідуальної та групової роботи при вивченні іноземної мови.

Використання мобільних телефонів стало невід'ємною умовою успішного навчального процесу. Вони являють собою додатковий засіб інтенсифікації процесу навчання лексиці, граматиці, аудіюванню і роблять цей процес безперервним. Використання спеціальних додатків, сервісів, запис аудіо файлів, виконання тестових завдань онлайн сприяє кращому засвоєнню мови.

З метою розвитку навичок говоріння викладач може запропонувати студентам записати на диктофон свої думки і ідеї, що виникли у них в процесі читання або прослуховування, які згодом можна обговорити в рамках парної або групової аудиторної роботи. Крім того, мобільні телефони є поширеним засобом доступу до соціальних мереж, таким як Twitter, Facebook, MySpace. Написання та розміщення коротких повідомлень у блогах сприяє розвитку писемного мовлення студентів. Sms-повідомлення можуть виступати в якості способу організації групової роботи. Для розширення словникового запасу можна використовувати кросворди і лінгвістичні ігри, де присутній розважальний і змагальний елемент, що сприяє концентрації уваги і розвитку пам'яті. Навіть зміна мови самої системи телефона на англійську мову допоможе збагатити лексику студента. Телефон є одночасно і компактним словником, який завжди під рукою. Згадано лише деякі способи використання мобільних телефонів як засобу інтенсифікації навчального процесу, індивідуальної роботи студента та стимулювання їх самоосвітньої діяльності при вивченні іноземних мов, але наука не стоїть на місці і навіть через невеликий проміжок часу їх може налічуватись набагато більше. Важко не погодитися з тим, що використання мобільних телефонів дає широкі можливості для самоосвіти, оскільки студенти можуть працювати з навчальним матеріалом в зручний час і в зручному темпі, та й сам матеріал можна варіювати в залежності від рівня підготовленості та інтересів студента. Використання мобільних телефонів розширює можливості викладача в організації поза аудиторної роботи студентів і стимулюванні їх діяльності із самоосвіти.

Застосування вищезгаданих видів та форм робіт, надає можливість організувати самостійну роботу студентів більш ефективно та сучасно. Навчання з використанням Інтернет-ресурсів засноване на конструктивізмі, який ставить

студента в центр процесу навчання. Звичайно, індивідуальна робота студентів буде здійснюватися більш ефективно з викладачем, так як наявність мовного бар'єру, велика кількість автентичної інформації може ускладнити процес навчання на початковому етапі. Ефективна організація самостійної роботи здатна створити умови не тільки для підвищення якості навчання іноземної мови, а й для розвитку професійно значущих якостей особистості, творчих здібностей, самостійності і активності, тобто сприяти становленню і розвитку професійної компетентності. Всі освітні технології спрямовані на те, щоб навчити студентів працювати самостійно, так як саме самостійність дає можливість успішно адаптуватися до роботи, пов'язаної з мінливими технологіями.

Висновки і пропозиції. Індивідуальна робота студентів у процесі вивчення іноземної мови сприяє поглибленню, розширенню та закріпленню знань, розвитку пізнавальних здібностей. Саме тому вона стає основним важелем у підвищенні ефективності підготовки сучасних фахівців. Звернення до використання інформаційних технологій в рамках виконання індивідуальної, самостійної роботи при вивченні мови стратегічно важливо, оскільки воно може бути використане і на наступних рівнях вивчення та використання мови. Для досягнення основної мети вищої професійної освіти, підготовки компетентного фахівця - необхідно дотримуватися певних умов в організації процесу навчання. При такому підході іноземна мова стає одним із засобів вивчення спеціальності, формування і розвитку професійних інтересів у студентів, активізації їх пізнавальної діяльності, готовності учнів цілеспрямовано використовувати отримані знання в сфері професійної діяльності, що відповідає поставленій меті навчання іноземної мови в немовному вузі. Для того, щоб самостійна робота студента була ефективною, необхідним є виконання ряду умов, однією з яких є організація роботи студента в аудиторії та поза нею на належному методичному рівні. Є необхідність у формулюванні цілей на весь період навчання, коригуванні змісту навчання, методів роботи. Такий підхід допомагає вирішити проблему послідовності, так як стимулює студентів до оволодіння новими знаннями, особливо таких, які пов'язані з їх майбутньою професійною діяльністю. Варто звернути увагу на набуття студентами навичок самоорганізації, впевненості у

своїх силах, вмотивованості як у результаті так і в самому процесі вивчення іноземної мови. Головна ціль – формування особистості студента як активного суб'єкту навчальної діяльності, його всебічної підготовки до безперервної освіти, саморозвитку та самовдосконалення. Відповідно, завдання викладача полягає як у передачі знань так і у формуванні у студентів навичок самостійного їх здобуття.

Список використаної літератури.

1. Український педагогічний словник/ Гончаренко С.; [гол. редактор Головка С.] – Київ: Либідь, 1997. – 373 с
- 2 Бурак В. Самостійність навчання як сучасний дидактичний принцип. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технічної освіти. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 4 (II). С. 11–16
3. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи: навч. посіб. / За заг. ред. О. Г. Мороза. Київ: НПУ, 2003. 267 с
4. Жуковський В. М., Сімак К. В. Роль самостійної роботи студентів першого курсу у процесі формування професійної мовленнєвої компетентності під час підготовки бакалаврів мовних спеціальностей. Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Вид-во Нац. університету «Острозька академія», 2016. Вип. 60. С. 141–144.
- 5 Буряк В. К. Керування самостійною роботою студентів. Вища школа: наук.-практ. видання / за ред. Ніколаєнко С.М. Київ: Знання, 2001. № 4–5. С. 48–52.

Kyrychenko T.O., Ridel T.M. Individual work in the process of foreign languages studying at higher educational establishments: problems of organizing and the ways of optimizing

The article is devoted to the consideration of different approaches to the organization of individual work of students with the use of information technologies and the role of individual work of students in the process of language learning. It was found out that the individual work of students is a very flexible process and involves such activities as: solving practical problems of different levels of complexity, workshops; work with various sources of information and writing essays, reports, abstracts. It is

concluded that information technology can be a powerful tool for anyone who wants to learn foreign languages through individual work, and an effective means to expand the creative potential of students. The advantages of information technologies in education and their use in the organization of individual work of students are determined. The use of Internet resources, special computer software, electronic encyclopedias and dictionaries, social networks, interactive applications were analyzed as the most effective means of organizing individual work of students in the process of language learning. The article defines the conditions under which the individual work of students will have a positive effect on the process of learning the foreign language, the acquisition of professional foreign language competencies. It was found out that a properly organized learning process and the use of modern technologies in the classroom will stimulate students to learn and actively use the foreign language, promote individual cognitive abilities in solving problems, develop creative thinking skills and expand professional opportunities. Computerization, use of IT are factors of individual students' work optimization in the process of studying a foreign language. Modern technologies provide access to educational sites, electronic dictionaries and textbooks, educational and methodological complexes. The article defines key role of the teacher, who develops students' skills of self-organization, learning competencies, accompanies all stages of individual work.

Key words: individual work, English, language, Internet, resources, technology